

Ihličnany v záhrade

Ihličnany sú základným dekoratívnym prvkom okrasných záhrad . Všeobecne platí, že kvalitná okrasná záhrada ma obsahovať 80 - 90% ihličnanov a maximálne 10 - 20% listnáčov. Po celý rok jej dávajú farbu a štruktúru. Vďaka fantastickej šírke druhov, odrôd, veľkostí, foriem, farebných tónov a tvarov z nich môžete tvoriť dekoratívne steny, zákutia, či sochy. Ponúkajú všetky odtiene zelenej od jasne zelenožltej po tmavú a sýtu, obľúbené sú odtiene sivej, modrej, striebornej a zrovna tak rozmanité sú ich tvary ale aj vône.

Výber ihličnana

Ak je naším cieľom vybrať drevinu, ktorá nás okrem pohľade z okna poteší, ale zároveň bráni nechceným pohľadom zvedavého suseda, a to po celý rok aj v zime, budeme vyberať z ihličnanov, ktoré sú vetvené odspodu a vytvára tak nepriehľadnú bariéru. Ďalším kritériom výberu je veľkosť záhrady, respektíve rozmer plochy pre výsadbu. Vždy berieme do úvahy celkové proporcie, ktoré dosiahne drevina v dospelosti, aby sme do budúcnosti nezaťažili naše ďalšie generácie prípadným výrubom stromu z dôvodu, že po rokoch svojou veľkosťou na záhrade prekáža alebo ohrozuje dom atď.

Farby ihličnanov

Niektoré druhy ihličnanov menia farbu počas ročného obdobia. Okrem odlišnej farebnosti nového ihličia, ktorá je pre nich typická, menia farbu s príchodom zimy a po mrazoch. Zo žltozelenej prechádzajú niektoré variety do zelenej (*Juniperus chinensis*) a na zimu do hnedej, iné z hnedej zlatej do purpurovej (*Juniperus communis* a *Chamaecyparis lawsoniana* 'Gimborn'). Pred samotným výberom prejdite záhradou a uveďte si, kam dopadá slnečný svit a kde je naopak trvalý tieň, pretože tieto svetelné podmienky sa premietnu nielen do výberu drevín s ohľadom na ich životné podmienky, ale tiež do voľby farieb. Hnedo sfarbená tuja bude v tieni vyzeráť ako vyschnutá, rovnako tak temne zelený druh smreku alebo borovica tu bude pôsobiť začernene, a pokiaľ ich vysadíme viac do jednej skupiny, vytvoríte si nepríliš optimisticky vyzerajúce zákutie, ktoré navodí v najlepšom prípade atmosféru čierneho lesa. Svetelné podmienky súvisia tiež s výškou ihličnanov. Tie, pri ktorých sa predpokladá najvyššia vzrast, vysaďte do pozadia, nižším druhom nájdite také miesto pred nimi, aby boli na strane, kam dopadá viac svetla. Počítať musíte aj s rastom do šírky, ktorý môže časom uberať susediacim menším drevinám svetlo, ale doslova ich môže svojimi vetvami "zadusiť". Na nedostatok priestoru a vzduchu je citlivý kónický smriečok (*Picea glauca* 'Conica').

Aby aj v zime vyzerala záhrada farebne, poslúži najlepšie mix ihličnanov rôzneho sfarbenia a vzrastu. Do pozadia sa hodia tmavo sfarbeným druhy, ktoré dodajú celku ideálnu hĺbku a aj menšie záhradu opticky zväčšia. Vhodné sú tisy, smrekky alebo veľmi otužilý

- cyprusček nutkanský (*Chamaecyparis nootkatensis*).

Pred ne je vhodné umiestniť nižšie a kontrastne sfarbené tuje alebo borievky. Zvoliť možno buď žlté druhy, napríklad:

- *Juniperus media* 'Old Gold' alebo
- strieborno šedý *Juniperus virginiana* 'Burkii'.

Pred nich sa hodia menšie druhy, najlepšie širšieho alebo guľovitého tvaru, ako zelene sfarbený

- *Juniperus sabina* 'Tamariscifolia'.

Bližšie do stredu záhrady sa hodí svetlý

- *Juniperus sabina* 'Cupressifolia',

ktorého ihličky získavajú v zime červenkasté končeky.

Kompozícia ihličnanov by mala končiť niektorou z plazivých alebo poliehavých foriem, napríklad

Juniperus davurica 'expansa Variegata' s modrozelenými a miestami žltobielymi ihličkami alebo veľmi pomaly rastúca

- *Thuja Ellwangeriana* 'Tiny Tin'.

Ak chcete mať v záhrade sviežosť a z upokojujúci výhľad, stavte na zelené ihličnany. Pekné sú slabo aj tmavo zelené, zaujímavejšie však bude vyzeráť skupinka ihličnanov pozostávajúca zo zelených druhov skombinovaných s modrozelenými, modro šedými či modro striebornými druhmi. Ďalšou zaujímavou skupinou ihličnanov sú "strieborné" jedle a smrekky. Ihličie týchto druhov totiž samo o sebe nemá striebornú farbu, túto ilúziu spôsobuje lom svetla vo vrstvičke vylúčených voskov na povrchu ihličiek. A pretože sa jedná o povrchovú vrstvu, ktorá sa časom rozpustí a zotrie, sú staršie vetvy väčšinou tmavé, zvlášť tie bližšie kmeňu, a striebnistú farbu majú len novšie ihličky, ktoré sú ešte obalené hrubou vrstvou vosku. Zlatú, bronzovú a medenú farbu vám v záhrade vyčarí skupinka vhodne vybraných variet tují, borievok, borovic a ďalších drevín. Taktiež môžete do skupinky ihličnanov vysadiť niektoré z pestrofarebných foriem, napríklad

- *Libocedrus decurrens* 'Aureovariegata' či
- *Thuja plicata* 'Zebrina'

typická svojimi žltozeleno pruhovanými ihličkami.

Rady ako sa vyhnúť chybám pri pestovaní ihličnanov

Najdôležitejší správny výber ihličnana na konkrétne miesto. Každý strom má iné nároky na slnko, polotieň alebo tieň, hĺbku pôdy, pôdnu kyslosť (pH), množstvo vody v pôde atď. U nás pestujeme druhy a formy domácich ihličnanov, ale aj cudzokrajných.

- *Pinus sylvestris* (borovica lesná) a jej druhy, je svetlomilná, rastie dobre na suchu i vo vlhku, ale voči exhalátom je málo odolná.
- *Pinus cembra* (borovica limbová) stredne znáša exhaláty a pretože je to horský druh, sadíme ju v nížinách na pritienené miesta alebo na miesta odvrátenej od slnka.
- *Pinus mugo* (borovica- kosodrevina) horský druh, ale v nížinách veľmi prispôsobivý.
- *Picea abies* (smrek obyčajný) neznáša znečistené ovzdušie, ale jeho, hlavne nízke formy sú viac odolnejšie.
- *Larix decidua* (smrekovec európsky) je odolný, vhodný aj pre otvorené plochy.
- *Taxus baccata* (tis obyčajný) je nenáročný, odolný voči exhalátom.
- *Juniperus communis* (borievka obyčajná) je tiež viacmenej odolná a nenáročná.

Cudzokrajné druhy vysádzame na záhradu takisto podľa ich prirodzených nárokov. Dôležitá je nadmorská výška a priemerná ročná teplota v oblasti, kde budeme ihličnany sadiť. Teplomilné dreviny typu

- *Cedrus* (céder)
- *Cryptomeria* (kryproméria)
- *Sequoiadendron* (sekvojovec) atď.

sa budú vysádzať iba v nižších polohách a na dobre chránených miestach (pri domoch, v zapojí veľkých ihličnanov.)

Často pestované druhy ako

- *Thuja* (tuja)
- *Chamaecyparis* (cyprušteľ)

Vyžadujú v mladosti pritienenie a chránenú polohu, neznášajú prievan a zimné mrazivé vetry. Odolnejšie sú formy strieborné, modré oproti bielim a žltým.

Veľkým nebezpečenstvom pre ihličnany sú exhaláty CO, SO², H₂S, chlór, výfukové plyny a možnosť zasolenia pôdy zimnou posypovou soľou. V polohách s väčšou koncentráciou týchto škodlivín je lepšie ihličnany sadiť len obmedzene alebo len odolnejšie druhy ako sú napr:

- *Picea omorika* (smrek omorikový)
- *Thuja occidentalis* (tuja),
- *Taxus baccata* (tis obyčajný),
- *Picea pungens* (smrek pichľavý)
- *Pinus nigra* (borovica čierna)

- *Pinus mugo* (borovica kosodrevina),
- *Juniperus chinensis* (borievka čínska),
- *Chamaecyparis baccata* (cyprušteľ Lawsonov),
- *Thuja plicata* (tuja riasnatá),
- *Juniperus communis* (borievka obyčajná)
- *Juniperus virginiana* (borievka virdžinská),

Dôležité je dodržiavať aj ďalšie praktické zásady.

- Mať na záhrade dostatočnú hĺbku pôdy. Minimum je 30 cm. V oblastiach, kde je pôvodný terén s primeraným obsahom humusu sú podmienky iné, ako na záhradách, kde je len spravená navážka pôdy. Všetky zvyšky po stavbe domu (vápno, tehly, tvárnice, malta, betón, a pod.), sú vápenaté a budú po desiatky rokov ovplyvňovať pH pôdy.
- Dôležitá pre ihličnany je výživa. Vhodná je rohovina (ako organické hnojivo), z organominerálnych je dobrý AGRAbiomin na konifery alebo špeciálne AGRAbiomin na cyprušteky a tuje. Z minerálnych hnojív sa používa napr. Cererit, NPK, apod.
- Z fyziologických porúch je bežné hnednutie a presychanie ihličia vnútri stromov, kedy ide o prirodzený opad ihličia vplyvom veku (ihličie má životnosť 3-5 rokov). Ak opadáva ihličie len vnútorné, je to normálne. Ak opadáva ihličie aj vonkajšej strany, môže to byť ovplyvnené suchom, močom od psa, hustotou výsadby) atď.
- U niektorých ihličnanov dochádza k jesennému a zimnému zafarbeniu do hrdzavej až hnedej farby, čo je normálny jav, (ihličnany nie sú uschnuté ani zmrazené). Ide najmä o *Mikrobiota decussata*, niektoré variety *Cryptomeria* a *Juniperus*.

Zakrpatené ihličnany

Zakrpatené druhy ihličnanov si získavajú čoraz väčšiu obľubu. Sú vhodné do malých i väčších záhrad, dobre sa uplatnia v skalke, terase, balkóne, alebo v nádobách. Väčšinu trpaslíkov vysadených v záhradách, skalkách a vresoviskách tvoria druhy borovic, smreku, tisú, cypruštekov alebo borievok. Pekne vyniknú v kameninových črepníkoch, a oživujú nehostinné kúty. Výhodou zakrpatených ihličnanov je ich pomalý rast do výšky, navyše väčšina z nich dobre znáša zaštipovanie a tvarovanie miernym rezom. Obľúbeným ihličnanom je zakrpatený kónický smriečok (*Picea glauca* 'Conica') dorastajúci po rokoch do výšky dva a pol metra alebo pomaly rastúci, plocho guľovitý smrek (*P. pungens* 'Glaucia globosa') vysoký do jedného metra.

Obe tieto formy znášajú dobre aj mestské prašné prostredie a zachovávajú si bez väčších zásahov svoj pravidelný tvar. V posledných rokoch sa objavujú formy zakrpatených smrekov s modrým, zlatistým a strieborným ihličím. Rovnako tak nájde uplatnenie borovica kosodrevina (*Pinus mugo*) v početných variantoch a farebných odtieňoch. Je nenáročná na pôdu a odoláva znečistenému prostrediu, väčšie nároky má len na svetlo. Nevadí jej ani júnové tvarovanie zaštipovaním jarných výhonkov. Spomalí sa tak rast, a borovica získa kompaktnejší vzhľad.

Pekný, samostatný strom pre malé záhrady môže byť jedľovec (*Tsuga canadensis* 'Minuta') dorastajúci do výšky šesťdesiat centimetrov, hustý a plošne previsnutý. Znesie vlhkú pôdu a je odolný proti mrazu.

Pekne vyzerajú aj nízke a poliehavé formy borievky s ihličím od striebristo bielej cez modrastú až po žltú. Rastú pomaly a niektoré variety majú pri plazivom raste schopnosť kopírovať terén.

Zaujímavý je tis obyčajný (*Taxus baccata*) alebo tis japonský (*T. cuspidata*) v zakrpatený tvare. Rastú veľa pomaly, veľmi dobre znášajú tvarovanie rezom a v našej ponuke nájdete aj farebné variety.

Všetky uvedené ihličnany sa hodia aj pre výsadbu do skaliek a pestovateľských nádob. Najvhodnejšou dobou pre ich výsadbu je jar alebo jeseň, nami ponúkané ihličnany v kontajneroch sa dajú vysádzať celoročne. Zakrpatené ihličnany žijú niekoľko desaťročí, potrebujú preto pri výsadbe do nádob dobrú drenáž a nevysychajúci priepustnú zeminu. Hlboký tieň nesvedčí zvlášť mladým jedincom, ktoré sa "vyťahujú" a strácajú tvar. Pravidelná zálievka je nutnosťou aj v období ch bez mrazov, počas vegetačného pokoja - ihličnany väčšinou nezmrznú, ale uschnú. U niektorých odrôd je známa u citlivosť na popálenie od ostrého slnka, a to najmä v jarnom období zo západnej strany. Týka sa to napríklad jednotlivých odrôd smreka sivého (*Picea glauca*), a jeho najznámejšie odrody 'Conica'. Popálením od jarného slnka predchádzame výsadbou spolu s ďalšími rastlinami, ktoré ihličnany zo západnej strany čiastočne ochránia. Pri pestovaní v nádobách je riziko popálenia väčšie, tiež sú ale ľahšie možnosti zatienenia týchto rastlín napríklad krátkodobým presťahovaním na bezpečnejšie miesto. Smreký pestované vo voľnej pôde bývajú obvykle menej citlivé a výkyvy v prejavoch počasia znášajú lepšie. Zakrpatené druhy nám ponúkajú aj niektoré cyprušteky (*Chamaecyparis*). Tie bývajú veľmi pekné, ale citlivejšie na výkyvy počasia. Ideálne prostredie na pestovanie je také, ktoré nie je príliš horúce,

tiež ocenia vyššiu vlhkosť vzduchu. Pre dobrý rast potrebujú dostatok svetla, ale pred priamym slnkom ich chránime. Platí to najmä pre zlato- žlté odrôdy, tým priame slnko môže najviac ublížiť. Najkrajšie zakrpatené kultivary nájdeme u druhov *Chamaecyparis obtusa* a *Chamaecyparis pisifera*.

Pre záhrady, ktoré sa nachádzajú v tieni či polotieni, býva voľba zakrpatených ihličnanov o niečo ťažšie. V tomto prostredí sa prirodzene veľmi dobre môže dariť tisu, ale tento rod k ozajstným miniatúry nie je príliš štedrý. Našťastie máme ešte k dispozícii dva ďalšie rody, ktoré naopak tieto podmienky priamo vyžadujú. Typickou drevinou, ktoré sa v tieni darí dobre, je jedľa (Abies) a tiež drevina s podobným menom, ale iným vzhľadom - jedľovec (Tsuga). Oba tieto ihličnany najlepšie rastú v trochu chladnejšom až podhorskom klíme. Jedľa, zvlášť v mladom veku, majú tiež vyslovene v obľube, ale aj staršie rastliny sa mu vedľa dobre prispôbiť.